הכל:

מתני׳ מעריכין ונערכין נודרין ונידרין *כהנים לוים וישראלים נשים ועבדים, טומטום ואנדרוגינוס נודרין ונידרין ומעריכין אבל לא נערכין שאינו נערך אלא הזכר ודאי ונקבה ודאית, חרש שוטה וקטן נידרין ונערכין אבל לא נודרין ולא מעריכין מפני שאין בהם דעת:

גמ׳ הכל מעריכין לאתויי מאי? לאתויי מופלא סמוך לאיש. נערכין *לאתויי מאי? לאתויי מנוול ומוכה שחין *סד"א נדר בערכך כתיב: כל שישנו בדמים ישנו בערכין וכל שאינו בדמים אינו בערכין קמ"ל נפשות כל דהו. נודרין לאתויי מאי? נידרין איצטריך ליה, נידרין לאתויי מאי, אי לאתויי טומטום ואנדרוגינוס, בהדיא קתני להו, ואי לאתויי חרש שוטה וקטן, בהדיא קתני להו אי לאתויי *פחות מבן חודש, בהדיא קתני להו ואי לאתויי *עובד כוכבים, בהדיא קתני להו? לעולם לאתויי פחות מבן חודש א] ותני והדר מפרש. ב] הכל סומכין לאתויי מאי? *לאתויי יורש ודלא כרבי יהודה ג] הכל ממירין לאתויי מאי? לאתויי יורש ודלא כרבי יהודה ג)דתניא יורש סומך יורש מימר ר׳ יהודה אומר יורש אינו סומך יורש אינו מימר מאי טעמא דרבי יהודה? "קרבנו" ולא קרבן אביו ו] ויליף תחלת הקדש מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחלת הקדש יורש אינו מימר ורבנן ד] "המר ימיר" לרבות את היורש וילפינן סוף הקדש מתחלת הקדש מה תחלת הקדש יורש מימר אף סוף הקדש יורש סומך, ורבנן האי "קרבנו" מאי עבדי ליה? מיבעי ליה "קרבנו" ולא קרבן עובד כוכבים "קרבנו" ולא קרבן חבירו "קרבנו" ה] לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה ורבי יהודה לרבות °כל בעלי חוברין לסמיכה לית ליה ואי נמי אית ליה

א) [חולין ב: מנחות צג.] ב) [תמורה ב.] ג) מנחות צג. תמורה ב. ע"ש

רש"י

הכל מעריכין. ערך כתוב בפרשה (נדר דמי עלי ושמים אותו כעבד הנמכר בשוק): **מעריכין** · אם אמר על אחד ערך פלוני עלי נותן ו] ערך אותו פלוני כפי שניו שהערך ניתן לפי השנים הכתוב בפ׳ ערכין ואחר שנות הנערכים הולכים: **נערכים** · אם אמר ערכי עלי או אם אמר אחר עליו ערך פלוני עלי: **נודרין** · *דמי פלוני עלי: **נידרין** · דמי עלי או אם אמר אחר עליו דמי פלוני עלי: **נשים ועבדים** · ומשלמין לאחר זמן כשנתגרשה האשה או נשתחרר העבד: **וטומטום ואנדרוגינוס נודרין ונידרים** · שהרי יש להם דמים: **מעריכין** · את אחרים אם אמרו ערך פלוני עלי נותנין ערך אותו פלוני: **אבל לא נערכין** · אם אמר ערכי עלי או אם אמר אחר עליהם ערך פלוני עלי לא אמר כלום שאין להם ערך שזכר ונקבה אמורין בפרשה: **גמ׳ מופלא סמוך לאיש** · בן י"ב שנה ויום אחד שהוא סמוך לאיש ואינו איש ז] (עד שיביא שתי שערות) ומופלא קרי ליה על שם שבודקין אותו אם יודע להפלות ולפרש לשם מי נדר ולשם מי הקדיש כדקתני בפ׳ יוצא דופן במסכת נדה (דף מה:): **נערכין לאתויי מאי** · כלומר הכל דקתני נמי אנערכין דאכולה מתני׳ קאי, הכל ח]אנערכין לאתויי מאי: **נדר בערכך** ט] **כתיב** · (נפשות משמע) איתקש ערכין לדמים ומנול ומוכה שחין אינן בדמים ונודרין את אחרים אבל לא נידרין דאין שוים כלום: **נפשות** · משמע כל שהוא (א) נפש: כולהו הנך דמייתי תיובתא תני להו במתניתין בהדיא: **תני והדר מפרש** · והוא הדין נמי מצי למנקט חד מהנך אלא חד מתרתי אלא נקט ל"א להכי נקט י] האי משום דפליגי רבנן ור"מ בהאי פירקא (לקמן דף ה.) המעריך פחות מבן חדש ר"מ אומר נותן דמיו אדם יודע שאין ערך לפחות מבן חדש וגמר ואמר לשם דמים וחכ"א לא אמר כלום והכי כתמה"א]כרישא לאשמועי׳ ממשנה יתירא דאפי׳ לרבנן היכא דאמר דמיו עלי יש לו דמים ונותן דמיו מפי מוריט"א): **יורש** · אדם שהפריש אביו קרבן ולא הספיק להקריבו עד שמת: **קרבנו** · גבי סמיכה כתיבי תלתא "קרבנו" גבי שלמים בויקרא ודריש ר׳ יהודה לחד מינייהו "קרבנו" ולא קרבן אביו: **תחלת הקדש** · תמורה שהיא תחלת הקדישה של בהמה זו: **סוף הקדש** · סמיכה שהוא סמוך לשחיטה: **כל בעלי חוברין** · חמשה שהביאו קרבן אחד בשותפות כולן צריכין לסמוך עליו ואין אחד סומך עליו יב]: **ליכא** · דס"ל אחד סומך לכולם ולא הוי כסומך על קרבן חבירו הואיל והוא שייך ביה:

א) מפי מורי ז"ל · כצ"ל ס"א

[נ"ל דמי פלוני עלי ושמין אותו כעבד הנמכר בשוק] ✓

תורה אור

תוספות

הכל מעריכין · בנזיר (דף ב:) ובנדרים (דף ב:) הזכיר כינויים שלא להזכיר שם שמים לבטלה כדאיתא התם ובכאן לא חשש להזכיר יג]שלא היו מזכירין שם שמים על הערכין יד]*ערך כתוב בפרשה נדרים דמי עלי ושמין אותו כעבד הנמכר בשוק: **מעריכין** · אם אמר על אחד בשוק ערך פלוני עלי טו] (או אם אמר ערך אותו פלוני עלי) נותן לפי השנים הכתובים בפרשת *שקלים ולפי שנותיו הולכים: **נערכין** · אם אמר ערכי עלי או אם אמר אחר [עליו] ערך פלוני עלי: **נשים** ועבדים · משלמין לאחר זמן כשנתגרשה האשה או נשתחרר העבד כן פ"ה א"נ כגון שנתנו להם ע"מ שאין לרב או לבעל רשות בהם ואפילו אין להם *נותנין עליהם מיד כדתניא בתוספתא נשים ועבדים נודרים ונידרים אם יש להם בזמן הזה גובין מהם ואם לאו [כותבין] עליהם וגובין לאחר זמן ועבד אע"ג דגבי מלות יש לו דין אשה לפי ערך זכר הוא נערך טז] דלא אישתמיט תנא דלימא אם היה נערך כאשה: **טומטום** ואנדרוגינוס נודרין ונידרין · שהרי יש להם דמים ומעריכין את אחרים אם אמרו ערך פלוני עלי נותן ערך אותו פלוני אבל לא נערכין אם אמר אחד עליהם ערך פלוני עלי לא אמר כלום שזכר ונקבה אמורים בפרשה· ל"ה: **חרש** שוטה וקטן · משמע דאית ליה דמים לחרש יז] *והא דאמר פרק החובל (ב"ק פה:) חרשו נותן לו דמי כולו יח]*בחרש שאינו יכול להתרפאות אי נמי פירש ר"ת דחרש בידי שמים אית ליה דמים*: **מופלא** סמוך לאיש · בן י"ב שנה ויום אחד שסמוך לאיש ואינו איש עד י"ג ויום אחד ומופלא קרי ליה על שם שבודקין אותו אם יודע להפלות ולפרש לשם מי נדר לשם מי הקדיש כדקתני פרק יוצא דופן (נדה מה:): **נערכין** לאתויי מאי· כלומר הכל דקאי נמי אנערכין דאכולה מתניתין קאי הכל יט] (לאתויי נערכין) לה"ק: **לאתויי** מנול ומוכה שחין · משמע דקאי נמי אעבדים דמתני׳ ויש להקשות דהא מיבעיא לן בפרק השולח (גיטין מב:) עבד שמכרו רבו לקנס מהו אלמא אית ליה דמים וי"ל דהכא בטריפה איירי וא"ת ההורגו יתחייב הואיל ואיתרבי בנפשות אלמא איקרי נפש דמהאי טעמא מרבינן להורג בן יום אחד פרק יוצא דופן (נדה מד:) ואף על גב דשמא נפל הוא וי"ל א) דהתם בתורת כהנים מוקמינן ליה בשכלו לו חדשיו וכן מוקמינן התם כ] לר׳ שמעון ב"ג דאמר כל שלא שהה:

נדר בערכך נפשות · משמע דאיתקיש ערכין לדמים מנול ומוכה שחין איתו לדמים ונודרין את אחרים אבל לא נידרין דאין שוה כלום: **כל** שישנו בדמים כא] נערכין כו׳ · לאו דווקא דהא איכא דיקלא ותרעא אלא כל אדם שישנו בדמים קאמר: **קרבנו** · גבי סמיכה כתיבי תלתא קרבנו בויקרא ודריש רבי יהודה לחדא מינייהו קרבנו ולא קרבן אביו לשון הקונטרס ותגב תורפיה לא עיין כב] דהתם ליכא אלא תרי וסמך על ראשו דכתיב התם חשיב ליה כמו קרבנו כג] א"נ משאר קרבנו דריש: **תחלת** הקדש · תמורה שהיא תחלת הקדישה של בהמה זו סוף הקדש סמיכה שהוא סמוך לשחיטה ל"ה והאי דקרי ליה תמורה סוף הקדש בפרק הזהב (ב"מ נד:) היינו לגבי ב) קרבנו ראשון וא"ת ליליף נמי שחיטה מסמיכה ולא ישחוט יורש הא ליתא דאפילו שלוחו לא ממעט לשחיטה: **קרבנו** ולא קרבן חבירו · כד] וא"ת כיון דאמרינן ס"פ שתי מדות (מנחות צג:) וסמך ידו ולא יד שלוחו ג) כ"ש לא יד חבירו וא"כ קרבנו ל"ל וי"ל] אי לאו קרבנו הוה אמינא דידו למעוטי חבירו אתא אבל שלוחו סומך וא"ת ליליף מהכא בכל התורה דאין שלוחו של אדם כמותו ואמאי יליף לה בקדושין פ"ב (דף מא:) דהוי כמותו וי"ל משום דסמיכה ויבמה ועגלה ערופה שלשה כתובין הבאין כאחד *דכתיב ביבמה (דברים כה) וקראו לו זקני עירו ולא שלוחן *וכן בעגלה ערופה ומדדו ולא שלוחם וא"ת ליליף מינייהו דבכל דוכתא הוי שלוחו כמותו מדאיצטריך למעוטינהו וי"ל דאי לאו הני קראי דקדושין דאשמועינן דשלוחו כמותו הוה מוקמינן להני תלתא קראי דסמיכה ויבמה ועגלה ערופה לדרשא אחריתי: **כל** בעלי חוברין · חמשה שהביאו קרבן בשותפות כולן צריכין לסמוך עליו ואין אחד סומך על ידי כולן: **לית** ליה · דסבירא ליה אחד סומך לכולן ולא הוי כסומך על קרבן חבירו הואיל והוא שייך ביה לשון הקונטרס · והכי משמע כה] פרק שתי מדות (מנחות צד·) ומה תנופה שנתרבתה כו] בשותפין נתמעטה בחוברין סמיכה שלא נתרבתה כז] בשותפין אינו דין שנתמעט בחוברין ת"ל קרבנו לרבות כולן אלמא למאן דאמר דלא דריש קרבנו מתנופה יליף ליה ותנן התם אחד מניף לכולם:

א) נ"ל דהתם בתר הכי מוקמינן ליה בשכלו לו חדשיו לרשב"ג דאמר כל וכו׳ ב) נ"א תילוג ג) נ"א אמאי איצטריך למעוטי תיפוק ליה מקרבנו ולא קרבן חברו וי"ל דה"א דשלוחו של אדם כמותו ולא אקרי קרבן חברו ואם תאמר ולכתוב ידו למעוטי שלוחו וכ"ש כו׳

עובד

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ"א מהלכות ערכין הלכה טו:
נ"א בסה"ד הכל מעריכין
ב ב מיי׳ שם הלכה ז:
רש"ק פ"ז
ג ג מיי׳ שם הלכה ה:
נ"א ערכין
ד ד מיי׳ שם הלכה ו:
ה ה מיי׳ שם הל׳ טו:
ו ו מיי׳ שם הלכה ח:
ז ז מיי׳ פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הל׳ ט:
ח ח מיי׳ פ"א מהלכות תמורה הלכה ה:
נ"ל כותבין נ"ק
ט ט מיי׳ פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הל׳ ט:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נפשות וכו׳ נפש הס"ד ואח"כ מ"ה בהדיא קתני להו כולהו הנך:

גליון הש"ס

תוס׳ ד"ה קרבנו ולא קרבן חבירו וכו׳ דכתיב ביבמה וקראו לו כן ולא שלוחן· יבמות דף קא ע"ב: בא"ד וכן בעגלה ערופה ומדדו ולא שלוחם · סוטה דף מד:

נ"א מדקתני נידרין

נ"א אלמא אין לו דמים [עי׳ תוס׳ מנחות צג. ד"ה הכל] [ועי׳ תוס׳ ב"ק פה: ד"ה חרשו]

שיטה מקובצת

א] ותני והדר מפרש · בקונטרס פי׳ ב׳ לשונות ועוד פי׳ ר"י לאשמועינן דיש לו דמים אע"ג דלא יצא מכלל נפל · תוס׳: ב] לאתויי יורש· תימה דהא במנחות בפ׳ שתי מדות עלה דההיא דהכל סומכין תני בהדיא והיורש סומך ואומר ר"י דהכל סומכין עיקר ואיידי דתני דיני יורש דשאר מילי דמביא נסכים וממיר תני והיורש סומך והר"ר יוסף מא"י אמר דתרי יורש הוי חד כגון הפריש האב ואחר כך מת וחד לא הספיק להפריש עד שמת ולהכי מצריך הני תרתי משניות · תוס׳: ג] ע׳ בהשמטות בסוף המסכת: ד] ואם המר ימיר לרבות את היורש׳ וא"ת למה לרבנן להאי קרא דאם המר ימיר לרבות את היורש תיפוק ליה דלית להו מיעוט דקרבנו ולא קרבן אביו דהא דרשי תלתא קרבנו לדרשא אחריתי וי"ל דאי לאו המר ימיר לא הוי מוקמינן קרבנו שלישי לרבות בעלי חוברין אלא הוי מוקמינן ליה למעוטי קרבן אביו אבל שותפין הוי אמינא דאין סומכין כמו דאין ממירין אבל השתא דכתיב ואם המר ימיר לרבות יורש על כרחך קרבנו לרבות בעלי חוברין · תוס׳ הרא"ש וכן כתוב בתוס׳ תמורה: ה] לרבות כל בעלי חוברין (ס"א בעלי קרבן) לסמיכה ·תימה דתרתי קרבנו דרשינן למעוטי ואידך לרבות וי"ל דודאי קרבנו משמע מיעוט מיהו קרבנו שלישי לרבות כל בעלי חוברין אתא דאי למעוטי לישתוק מיניה וממילא ידעינן דאין שותפין סומכין כי היכי דאין שותפין ממירין אלא ודאי לרבויי אתא · תוס׳ הרא"ש: ו] נותן אותו ערך פלוני: ז] איש אלא עד י"ג שנה תיבות שיביא שתי שערות נמחק: ח] הכל בנערכין לאתויי: ט] בערכך נפשות תיבת כתיב ל"ש: י] נקט׳ גליון א"נ י"ל דלרבותא נקטיה דסד"א דהוי כנפל ואפילו דמים אין לו קמ"ל · הרא"ש ז"ל: יא] סתמה במתניתין תרי זימני דלא תימא הא דקתני בסיפא נידר ר"מ היא ולא רבנן להכי סתמה ברישא: יב] עליו וע"כ לרבות אתא דאי למעוטי לישתוק מיניה וממילא ידעינן דאינן סומכין כמו שאין שותפין ממירין · ברש"י כת"י: יג] להזכיר ולמ"ד לשונות של נכרים הם צ"ע: יד] הערכין הס"ד ומה"ד ערך כתוב בפ׳ נדר דמי: טו] עלי נותן תיבות או אם אמר עלי כו׳ נותן נמחק: טז] נערך · גליון ובת"כ דריש גרים ועבדים מנין ת"ל ואמרת אליהם משמע דלערך איש מרבה להו · הרא"ש ז"ל: יז] לחרש מדקתני נידרין והא: יח] כולו אלמא דאין לו דמים בחרש: יט] הכל בנערכין לאתויי מאי: כ] התם בפ׳ יוצא דופן לרשב"ג: כא] בדמים ישנו בערכין כו׳: כב] דהתם׳ עי׳ תוס׳ מנחות (דף צג ע"א) ד"ה קרבנו: כג] קרבנו והוי כאלו כתיב על ראש קרבנו א"נ: כד] ע׳ בהשמטות בסוף המסכת: כה] פרק · ע׳ תוס׳ מנחות (דף צג ע"א) ד"ה לרבות: כו] שנתרבתה בשותפין נתמעטה בחוברין: כז] נתרבתה בשותפין אינו:

א) מלה דנ"ל מ"ש דדוקא אהכי קאמר דתני והדר מפרש דהכי הוה מצי למימר וכו׳ · ב) נ"ל ולר"י לא אתי להכי אלא לאתויי אשה ושייך לעיל קודם ד"ה וילפי ·

פי׳ רבינו גרשום מאור הגולה

נעתק מכ"י של רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל (בעה"מ ספר שיטה מקובצת) ונוספו בו תוספות רבות ושנויי נוסחאות מכ"י רומי והגהותיהם ותשובותיהם אלגנו בין חצאי ריבוע כזה [ ]

הכל מעריכין · בין לעצמן בין לאחרים כגון ערכי עלי או ערך פלוני עלי וחייב בערכו לפי שניו: נערכין · שיכול אדם לומר [עליו] ערך פלוני עלי ונתפס הערך וחייב המעריך לתת ערכו: נודרין · שיכול לומר דמי עלי או דמי פלוני עלי: [ונידרין] הנודר נמי (זה) שנודר ואומר דמי פלוני עלי אין לו קצבה אלא שמין אותו כעבד הנמכר בשוק ונותן דמיו: ולא מעריכין] מפני שאין להם דעת דבעינן איש שיודע להפלות לשם מי הוא מעריך או נודר: גמ׳ לאתויי מופלא הסמוך לאיש [היינו] תינוק בן שתים עשרה שנה ותינוקת בת י"א שנה שסמוכין למצות ונדריהן נבדקין אי הוי מופלא שיודע לשם מי הוא נודר או מעריך הוי נדר אבל קודם לזמן הזה אע"ג דהוי מופלא לא הוי נדר דחשיב כקטן ולאחר זה הזמן אע"ג דלא הוי מופלא הוי נודר: ומנוול ומוכה שחין · שאין בהן דמים שאין אדם רוצה לקנותן: קמ"ל בערכך נפשות · דאפילו נפש כל דהו כי הני דלא חשיבי נערכין: נודרין לאתויי מאי [כלומר] אי לאיתויי מופלא הא שמעינן ליה מהכל דמעריכין אלא לא איצטריך הכל לנודר אלא משום הכל דנידרין דהכל משמע אכולה בין אנערכין בין אנודרין בין אנידרין; [אלא] לאיתויי פחות מבן חדש · דנידר ואע"ג דקתני ליה בהדיא במתניתין תני והדר מפרש (בגמרא) [במתני׳] דמהכל מייתי ליה ואי אמרת מאי שנא א) (דמדאי דקאמר) תני והדר מפרש [הכי מצי למימר בין אטומטום בין אחרש בין העובד כוכבים תני והדר מפרש] [י"ל] איתקי נמי אלא אגב דבן חדש כתיב באורייתא קא מרבי לפחות מבן חדש אע"ג דאינו נערך ולא מעריך נידר: הכל סומכין · קא בעי למידרש השתא כולהו הכל לריבויא: יורש סומך וממיר · שאם הקדיש אביו ובא ומת קודם שסמך עליו יורש סומך על קרבן אביו: [ויורש יכול להמיר קרבן אביו · קרבנו וסמך ידו על קרבנו ולא על ראש קרבן אביו: ויליף תחלת הקדש · דהיינו תמורה דקא משוי לה השתא להא תמורה כהקדש: מסוף הקדש · היינו סמיכה ותכף לה שחיטה ומיכלייא הקדש וכי היכי דסמיכה ממעט יורש הם הכי נמי מתמורה: [המר ימיר] [המר] רבויא הוא דסני למימר אם ימיר [ולפי סוף הקדש מתחלת הקדש ילפי סמיכה מתמורה: קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים כו׳ · דתלתא קרבנו כתיבי בסמיכה גבי שלמים קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים דאין קרבן עובד כוכבים טעון סמיכה קרבנו ולא קרבן חברו דאין אדם סומך על קרבן שאינו שלו קרבנו לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה: ב) ולר׳ יהודה הכי לא לאתויי אשה] לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה שאם יש ב׳ או ג׳ חבירין בקרבן כלן

נושא/מבנה
III-I
חלוקת המשנה לג׳ קבוצות לגבי יכולתם להיות מעריכין ונערכין, נודרים ונידרים

נושא/מבנה
לאתויי
הא דקתני בפתיחת המש׳ "הכל": מעריכין ונערכין, נודרין ונידרין, מי בא התנא לרבות ע"י "הכל"

נושא כללי/מבנה (דף ד)
מכאן עד דף ד׳ הגמ׳ מבררת ב׳ סוגיות: על כללים המופיעים במשניות (ממסכתות שונות) והוצג לפי הסדר ואשר
לאתויי מאי ובסדרה שניה למה קתני "הכל חייבים ב... כהנים לוים וישראלים"
1) עד ג: סדרה על כללים שפותחים ב-"הכל"...
2) מ-ג: -ד:
"הכל... כהנים לוים וישראלים"
הבלטת המצוה. הגמ׳ תשאל אי הני לא מחייבי מאן מחייבי

נושא/מבנה
מח׳ ר׳ יהודה וחכ׳ בדין יורש בסמיכה ותמורה:
ר׳ יהודה - יורש אינו סומך ואינו ממיר
רבנן - יורש סומך וממיר

*הגמ׳ מבארת פיסקא זו לקמן ז. ... ויקרא כז:ב
... נדר בערכך נפשות

*מלות הסוגריים אינה לשם דילוג אלא לתחם הקטע שבו עוסקת הגמ׳ במה לומד ר׳ יהודה ורבנן "מקרבנו"